

ფ. 15 კ.



ლ. მესტიველი

K 5.288
2

25 თებერვალი

ლევ. მეტრეველი



განთიადი 25 თეზერვლისა
ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო უ ი

კ.ს. 288
2

საქმის
წილი
წილი

13.09

სახელმწიფო გამომცემლობა
ტფილისი 1931



თქვენი მიზანმიმართული
საქმიანობისათვის "1921"

საგ-2000
გაგონივრული

სახელგამის 1-ლი სტამბა. პლებანოვის გამზირი № 91.
მთავარლიტის № 297. შეკვეთის № 202. ტირაჟი 4.000.

ბანტიადი 25 თებერვლისა საქართველოში

შფოთითა და წვალებით დაღამდა ოცდაოთხი თებერ-
ვალი.

ორ ამხანაგთან ერთად „ვარანცოვის“ ხიდზე“ ვდგევარ
სადარაჯოთ...

თოფით ხელში. (მეც მოვხვდი მობილზიაციაში რამ-
დენიმე საათის წინედ).

მთელი დღე ქალაქის მცხოვრებთა მყუდროება აკლე-
ბული იყო ზარბაზნების გრიალით —

კოჯრის მხარედან.

შვიდ საათზე ჩამოვარდა სიმშვიდე, თითქოს თავის
დღეში არაფერი არ ყოფილაო.

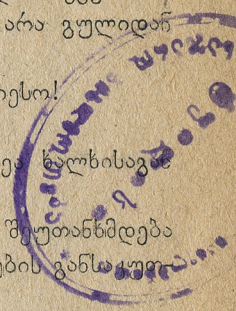
მხოლოდ ხმა — სწრაფი, მოუსვენარი და საეჭვო ხმა
დაძრწის ყველგან — პირიდან პირში (და არა გულიდან
გულში):

ბოლშევიკები დამარცხდენ! უკან დაიხიესო!

ცივა, ქარი ჰქრის. თოვს. ჭყაპით სავსეა ხალხისაგან
დაცარიელებული ქუჩები.

გასაოცარია: ზოგჯერ ბუნებაც როგორ შეუთანხმდება
ხოლმე პოლიტიკურ და ქვეყნიურ მოვლენების განსაკუთ-
რებულ მწვავე მომენტებს!

რვა საათის შემდეგ აკრძალულია ხალხის ქუჩაში გა-
მოსვლა.



მოქალაქეები პირნათლად ასრულებენ მთავრობის ამ ბრძანებას.

(მაგრამ თურმე ამ დროს თვით მთავრობა აღარ მთავრობდა).

ყველა მორჩილად ჩაკეტილა ურუანტელით სავსე თავის ოთახში და ელიან... რას?

არც თვითან იციან გარკვევით.

რალაც კი უნდა მოხდეს.

ხანდახან ხიდზე შეშფოთებით გაივლის ვინმე მოქალაქე.

შთაბეჭდილება ისეთია, თითქოს სადღაც მიისწრაფვის, ვიღაცა მისდევს უკან.

გასაოცარია: აღარავინ დადის ჩვეულებრივით — როგორც ათიოდე დღის წინეთ.

ყველა ფეხს უჩქარის. (აღბათ გულთან ერთად).

წალმა უკულმა დავდივარ ხიდზე.

ძალაუნებურად ვაკვირდები ხიდქვეშ შექენებულ მტკვარს, ნისლით თავმოზურულ მთაწმინდის გორას, საქართველოს ბედის უკანასკნელ აწეწილ დღეებს, მოფუჭულად მიმავალ დაგვიანებულ მოქალაქეებს...

ეს მოფუჭული მოქალაქეები როგორღაც უფრო მრავლათ მოდიან ქალაქის ცენტრიდან.

მათ შორის თანდათან ხშირათ ვხედავ ნაცნობ ტიპებს.

ზოგი ისე დაბნეულად მიდის, რომ ავიწყდება გამარჯობის თქმაც.

ამ ნაცნობთა შორის სჭარბობს საზოგადო მოღვაწეები, დამფუძნებელი კრების წევრები...

მიკვირს — სად მიეჩქარებიან ასე მრავლად, ასე ერთდროულად.

დამფუძნებელი კრება კუკიაში არ გადაუტანიათ ვიცი.
 მაშ...

აგერ წამომაწყდა გრიგოლ გველესიანი.

— სად მიდიხარ გრიგოლ?

— მთავრობა გაიქცა და ჩვენც მივდივართ.

— როგორ თუ გაიქცა?

— ეგრე! განა არ იცი?

და გრიგოლი ისევ მიეშურება. ეშინია, ზედმეტი სიტყვით არ დაგვიანდეს... ალბად სადგურზე.

უკვე ყველაფერს მივხვდი.

ეს მოვალეობაც არის, რომ მივხვდე ყველაფერს.

უიმისოდ ვისა სცალია, რომ სიტყვა-სიტყვით ამიხსნას მთელი მდგომარეობა!

ამ ამბავს თითქოს ყოველ საათში ველოდი. მაინც სახტად დავრჩი მის გაგონებაზე.

ზარბაზნის ხმა აღარსაიდან ისმის.

აღარც თოფისა.

მ ე ნ უ ე ვ ი კ ე ბ ი წ ა ვ ი დ ე ნ —

ბ ო ლ შ ე ვ ი კ ე ბ ი ჯ ე რ ა რ ა ს ჩ ა ნ ა ნ .

აი ორი პოლიუსი, რომელთა შორისაც ტრიალებს გააუთრებით — იარაღ ასხმული მთელი ჩემი ფიქრების რაზმი.

კიდევ დამფუძნებელი კრების წევრი.

— სადგურზე მიეშურებით ბატონო...

— აბა სხვა გზა არის კიდევ სათიმე?

— მერე ცოლშვილი?

— ცოლშვილი ერთი კვირის წინეთ გაგვზავნე ქუთაისში. (მაგრამ მე ხომ იმისი ცოლშვილი სულაც არ შეინტერესება! მაშ რათ ვეკითხები? რათ ვკარგავ ძვირათ სათვლელ წუთებს?).

— მერე ქალაქში ვინ დასტოვეს... წესრიგის დასაცავათ მაინც?

— რა ვიცი ვინ დასტოვეს! არავინ!

— მაშ...

— მაშ რაღას უყურებ? ადექი და წამოდი! თავი მოგძულბეია თუ?

დამფუძნებელი კრების წევრი მიეშურება. (ალბად ცხოვრებაში გამოუსყიდავ ზარალათ ჩასთვლის აქ დაკარგულ რამდენიმე წამს).

გუცქერი ამ მოფუხულ, უმწეოდ მიმავალ კაცს და უფრო საცოდავათ მეჩვენება იგი, ვიდრე შინიდან გამოგდებული კუდამოძუებული ოთხფეხი... ისიც ზამთარში, ღამით...

მინდა შევაჩერო, მაგრამ ვგრძნობ, ხელში აღარაფერი შემრჩება მისგან და მივსძახი — მეც არ ვიცი რათ:

— აგრე ამთავრებთ თქვენ სახელმწიფო მოღვაწეობას?

თანდათან უცნობმა მოქალაქეებმა დაიწყეს შეშფოთებით სიარული.

ალბათ იმათაც გაჟგეს რამე... მახლობლების შემწეობით... და მიეშურებიან...

სადგურისკენ.

რამდენიმე ხანს მე. ისევ ხიდზე ვდგევარ გარინდული.

ჩემი მოვალეობა უკვე დამთავრებულია — როგორც
ღარაჯის.

მაგრამ ვხედავ—ყრუ სიძლიერით მომდგომია გრძნობა
სხვა მოვალეობისა.

მ ე ნ შ ე ვ ი კ ე ბ ი წ ა ვ ი დ ე ნ —

ბ ო ლ შ ე ვ ი კ ე ბ ი ჯ ე რ ა რ ა ს ჩ ა ნ ა ნ .

მაშ ქალაქი ღვთის ანაბარათ არის მიტოვებული სანამ
ახალი ხელისუფლება დამყარდებოდეს.

ვიცი რას ნიშნავს ასეთი გარდამავალი დღეები, გინდაც
საათები, ერთი სახელმწიფო პოლიტიკური მდგომარეობი-
დან — მეორე სახელმწიფო პოლიტიკურ მდგომარეობაში.

მე უკვე წარმოვიდგინე თავდავიწყებული ბრბოების
თარეში, რომლებიც სარგებლობენ ქვეყნის უპატრონო-
ბით.

ამას ხელს უწყობს მენშევიკების წარსული პოლიტიკა,
სიმშილი და ათასგვარი გაჭირვება.

და ამ თავდავიწყებულ ბრბოების თარეშით, ცხადია,
ქართველი მოსახლეობა კიდევ ყველაზედ მეტად იზარა-
ლებს არსებულ პოლიტიკურ მდგომარეობის გამო.

რამე უნდა გაკეთდეს უეჭველათ!

რამე უნდა გავაკეთოთ უეჭველათ!

ასეთ მოულოდნელ მომენტებში ქვეყანას ყოველთვის
სჭირდება მოულოდნელი შველა და გამოსარჩლება.

და ჩვეულებრივ ადამიანის ცხოვრებაშიაც არიან მო-
მენტები, როცა მას თავი ყოვლის შემძლებლათ წარმოუ-
დგება.

სწორედ ასეთ მდგომარეობას განვიცდი ეხლა.



და თუ ვერაუფერი მოვახერხებ, მეც სუსტი ვყოფილვარ ლაჩარი. ღირსი არა ვყოფილვარ იმ კრიტიკისა და უკმაყოფილებისა, რომლითაც ვაფასებდი ეხლა უკვე ისტორიის მიერ ზურგშექცეულ საქართველოს მესვეურებს.

თბილისი — ეს საქართველოს თავი და გულია.

და როგორ შეიძლება მთელი ქვეყნის თავი და გული თუნდაც ერთის წუთით განუკითხველობაში ჩავარდეს ცხოვრების გარდაქმნათა ნახტომების დროს?

ხალხი, რომელსაც აქვს ისტორია და სახელმწიფოებრივი არსებობის ტრადიცია, არასოდეს არ დაიბნევა განწირულობის ჟამს.

არ შეიძლება უსუსურათ და უმწეოთ შეხვდეს ისტორიულ გარდატეხის რომელიმე მომენტს, დაე, რაც უნდა მოულოდნელი იყოს მისთვის ეს გარდატეხა!

ბედის ქარტეხილში ნაცადი ქართველი ხალხიც თავის ოჯახში უეჭველათ გამოსძებნის ისეთ შვილებს, რომლებიც ამ აბნეულობის ჟამს უპატრონობას არ აგრძნობინებს დაქანცულ ქვეყანას.

ისტორიითა, კულტურითა და ცხოვრებით წელგამაგრებული ხალხი თავის არსებაში ყოველთვის ატარებს თავის გადარჩენის ალღოს და უნარს.

ღიახ, ეხლაც არ დაიბნევა ქართველი ხალხი, როცა გარბის მენშევიკური მთავრობა და ბოლშევიკური ჯერ არ დაპატრონებია ქვეყანას.

მე რომ არ ვიყვე, მაშინ სხვა ვისმეს მოუვა თავში უპატრონოთ დარჩენილ ქალაქის თვალყურის გდება.

ეს მიმაჩნია გარდაუვალ კანონათ კულტუროსანი ერთს ცხოვრებაში, რომელსაც აქვს 25 წლის რევოლიუციონური წარსული და მოელის კიდევ უფრო მეტს.

ჩემი გადაწყვეტილებაც ამ წუთში მე მიმაჩნია არა პირად შემოქმედებათ, არამედ ქართველი ხალხის ნებისყოფის სულ უბრალო გამომჟღავნებათ.

ესა მმატებს ძალას და სითამამეს.

მაშ უეჭველად შეიძლება რამის გაკეთება.

მხოლოდ ხალხია საჭირო.

რამდენიმე კაცი მაინც.

ხელდახელ გადავავლე თვალი ჩვენ პოლიტიკურ და საზოგადო მოღვაწეების სიას. ვეძებდი კაცებს საკმაო თაოსნიანს და ავტორიტეტიანს, რომ შეეძლოთ თავიანთ თავში მოულოდნელი ძალისა და შეგნების აღმოჩენა — ქვეყნისთვის საჭირო წამებში.

თოფი უკვე მამძიმებს, როგორც ყოველი მეტი ბარგი.

მივაგდე კუთხეში და მივეშურები.

რამდენიმე წუთის შემდეგ თედო ღლონტის კარებთან ვდგევარ.

(ეხლა მხოლოდ წუთებით ვზომავ ყველაფერს).

ვაკაკუნებ. ხმას არავინ იღებს.

ხელმეორეთ ვაკაკუნებ.

მესამეთ.

უკვე ამაოა მეტი დროს დაკარგვა.

ნუ თუ ისიც გაიქცა?

ვილას მივმართო?

ერქომაიშვილს? — აქ არის, მაგრამ რომ არ ვიცი, სად იმალება?

ტოროშელიძეს? — არც ის ვიცი სად იმალება.

ნუცუბიძეს? — ვაი თუ ისიც გაიქცა და ტყუილად დავკარგო ეს ძვირფასი დრო!

მაგრამ მეწვია აღმოჩენის წუთი და მივაგენ „ხალხის“
აღმოსაჩენ ადგილს:

ე ს ა რ ი ს ს ა დ გ უ რ ი.

და მივეშურები სადგურისაკენ —
რასაკვირველია — ფეხით.

(ტრამვაი და ეტლი ეხლა რომ დავინახოთ — ეს ხომ
სასწაული იქნება და არა 24 თებერვლის ღამე — თბი-
ლისში!

თოვლქყაპი, სიცივე უფრო მატულობს.

ნაბიჯიც მატულობს.

რუსთაველიდან სადგურამდე როგორ გავიარე მანძილი,
არ შემომჩნევია.

მხოლოდ ფიქრები სწრაფი ბორბალივით ტრიალებდენ
ერთი საკითხის გარშემო:

რა მოხერხდეს? როგორ მოხერხდეს?

ქალაქ ცარიელია. მარტო სადგურისაკენ მიმავალ მთა-
ვარ ქუჩებზე მოსიანს ხალხი. და ყველას პირი აქვს სადგუ-
რისაკენ.

მხოლოდ მიკვირს: რატომ ჯარები არსადა სჩანან?

თუმცა უკან დახევის ბრძანება თუ ცხრა საათზე გას-
ცეს, ალბათ ჯერამ ვერ მოუსწრიათ.

პლენანოვის პროსპექტზე გავლისას უნებლიეთ მაგიან-
დება:

ხუთი დღის წინეთ აქ თვალი მოგკარ — საბარგო ავტო
როგორ მიაქანებდა სადგურისაკენ — ქუთაისში გადასაგ-
ზავნათ ზოგიერთა მინისტრის ოჯახის მოწყობილობას: მა-
გიდებს, სკამებს, პირსაბანს და სხვა „ჭირისოფლით“ შენა-
ძენ ავეჯეულობას.

ეს მესჩანური წინდახედულება ალბად გამოწვეული იყო მათი „სტრატეგიული“ წინდახედულობით.

ამითი ერთხელ კიდევ ცხადათ წარმოვიდგინე, თუ რა „დარბაისელი“ და „სულგრძელი“ ხალხი მართავდა საქართველოს ბედ-იღბალს.

და ეს „მოჭირნახულე“ ხალხი ეხლა, ხუთი დღის შემდეგ, თვითონაც უკან მისდევდენ თავიანთი ოჯახის ბარგი-ბარხანას.



სადგური გაჭედლია.

ხალხის ტყეს ძლივს ვარღვევ.

უთვალავ ნაცნობ სახეებს ვხედავ — როგორც კინო-ეკრანზე. მათ არ ვაწუხებ მოკითხვა-სალამით, ოღონდ ისინიც ნუ შემაწუხებენ. მაგრამ არავის არა აქვს ჩემი დარდი. (მე მგონი არავისი და არაფრის დარდიც არა აქვთ გარდა თავიანთი საკუთარი თავისა).

ამ მშვიდარა, დაბნეულ და ეგოისტურ გრძნობებით შემოჭილ ბრბოში მე ვაფაციცებით ვეძებ თითო-ოროლა ადამიანს.

როგორც იქნა გავარღვიე ხალხის ზღვა და გავედი პლატფორმაზე.

მაგრამ აქ შთაბეჭდილება ისეთია, თითქოს ხალხის ზღვიდან მოვხვდი ხალხის ოკეანეში.

წინ აყუდებულა მცხეთისკენ მიმავალი უკანასკნელი მატარებელი.

მე არ ვიცი შიგნით მატარებელში რა ხდებოდა, მაგრამ გარეთ კი...

სახურავეები ხალხით გაჭედლია.

სადაც კი არის ხელის მოსაკიდი და ცალი ფეხის ან ნახევარ ფეხის დასადგმელი — ყველგან კაცი ჰკდია.

ყველანი მირზიან, მორზიან, იბრძვიან ადგილისთვის მატარებელში.

ზოგიერთი წინდახედული კი ძებნაზე აღარ ჰკარგავს დროს და ფეხით მიეშურება ავჭალისაკენ.

ჩემდაუნებურად ვათვალისწინებ, თუ რომელი სოციალური ნაწილისაგან შესდგება ეს ხალხი.

აქ სრულებით ვერა ვხედავ მუშებს, უბრალო ხალხს.

ეს არის ჩვენი ინტელიგენცია, სიტყვა ბარაქიანი და საქმე დალახიანი ჩვენი ქართველი ინტელიგენცია.

მისი არარაობა და უმწეობა ყველაზე ნათლად ეხლა მოსჩანს „ცხოვრების ფონზე“.

და შეემეზარა იგი უფრო მეტათ — ვიდრე ღირსია.

მე კი თბილისის მხსნელებს და მყუდროების დარაჯებს ვეძებ ისევ ამ ინტელიგენციის საბუღარ აშლილ წრეში.

ვინც გუშინ დადიოდენ პორტფელით, ავტოთი, მედიდურობით, ეხლა ღამურასავით დაძრწიან და ეძებენ მატარებელზე „მისაკრობ“ ადგილს.

სულმოკლეობის აქ აღარავის რცხვენია: სასირცხვილოთ აღარავისა სცალია.

ეს ხალხი ყველაფერ უღირსობას ჩაიდენს, ოღონდ კი გააღწიოს როგორმე თავი თბილისის გარეთ.

ეს ხალხი სრულებით არ ჰგავს ომში დამარცხებულ ხალხს.

ესა ჰგავს მხოლოდ ომით შეშინებულ ხალხს.

ამ ბრბოში ვეძებ საიმედო პირებს, შესაძლებელ ამხანაგებს ერთი დღით ან ეგებ რამდენიმე საათით.

ამდენი ანგარიშის შემდეგ თუ შევაჩერებ ვისმეზე ჩემ არჩევანს, პირველივე გამოპასუხებაზე სახტადა ვრჩები.

ჩემი წინადადება ქალაქში დარჩენის შესახებ ყველას სირეგვენეთ მიაჩნია.

ჩემთვის დედანასავით ნათელია, რომ მე არც რეგვენი ვარ და არც გმირი მაგრამ ამ უგუნურობაში და ლანრობით შეპყრობილ ხალხში რა გასაკვირია, რომ ზოგს რეგვენათ ვეჩვენებოდე და ზოგს კი გმირათ.

აჰა, ბოლოს თვალი მოვკარი პაოლო იაშვილს, არ ვიცი, ისიც მიდიოდა თუ ამხანაგებს მიაცილებდა.

ხელდახელ გავუზიარე ჩემი წინადადება და ისიც ჩქარა დამყვა ნებას.

გამოემშვიდობა თავის ამხანაგებს და წამოვედით.

საქმეს აქედანვე უნდა დაწყება.

ჩემთვის ცხადია, რომ ვერავითარ მტკიცე ხელისუფლებას ვერ შევქმნით—თუნდაც ერთის დღით. აქ მხოლოდ უნდა შეიქმნას რაიმე წარმოდგენა ხელსიუფლებაზე, რომ ხვალ დილით ხალხმა ქალაქი უპატრონოთ არ წარმოიდგინოს — სანამ ბოლშევიკები შემოვიდოდენ.

ისევ წუთები, წუთები!

ძვირფასი წუთები არ უნდა დაიკარგონ უანგარიშოთ.

მაშ ფეხდა ფეხ დაარსებულია „წესრიგის დამცველი კომიტეტი“.

პირველყოვლისა საჭიროა სამოძრაო საშუალება, რეკვიზიცია!

აი საუკეთესო გზა, რომელიც ვისწავლეთ ომისა და რევოლუციის ხანაში — გაჭირვებიდან თავის დასაღწევად.

ჩვენც ვათვალისწინებთ სარეკვიციო...

ავტომობილებს, რასაკვირველია.

(მოქმედება და სიტყვა უნდა დაიხარჯოს მარჯვეთ, გადაწყვეტილად, ავტორიტეტიანათ. ამ დაბნევისა და ანარქიის ხანაში მხოლოდ ასე დახარჯულ სიტყვას და საქმეს ექნება მნიშვნელობა).

იქავე შემხვდა ღენ. მაზნიაშვილი.

ვეკითხებით — როგორ შეიძლება ქალაქის ასე ღვთისანაბრათ მიტოვება?

აქ მაზნიაშვილმაც იმდენივე იცის, რამდენიც ჩვენ.

მაგრამ ამის გამორკვევაზე აღარ შეიძლება წუთების კარგვა.

გამოვედით კარში.

უკვე ჯარის ნაწილები ბლომათ მოსჩანან სადგურის ირგვლივ. რიგი მიდის მცხეთის მიმართულებით, რიგი ალაგობრივ გაჩერებულა და ეტყობა, თვითონაც არ იციან — თუ რას ელიან.

აგერ დავინახეთ ერთი რიგიანი ავტო.

მივედით და ვუცხადებთ შოფერს, რომ ეს მაშინა რეკვიზიცია ქმნილია „წესრიგის დამცველ კომიტეტის მიერ“.

ამ დროს მოდის თვითან მაზნიაშვილიც.

(მაშინ იგი სრულებით აღარ ჰგავდა მებრძოლ ჯარის სარდალს, რომელსაც უბრალოთ ვერავინ შეჰკადრებს თუნდა პირდაპირ შეხედვას, არამც თუ მაშინის ჩამორთმევას).

ის აღარ გამოსდგომია იმის გამორკვევას, თუ როდის დაარსდა ეს კომიტეტი და ან რა ძალა აქვს მას.

მაშინაშვილმა თითქოს კანონათ იცნო ჩვენი მოთხოვნა და ამიტომ თითქმის იხვეწებოდა:

— მაშინა რომ გამომართვათ, მე იძულებული ვიქნები — აქ დავრჩე: ორი-სამი დღე ღამის ტეხვითა და უბედურობით ისე ვარ დაქანცული, რომ ფეხით სიარულის თავი მე აღარა მაქვს, და თუ აქ ჩავრჩი, შეიძლება ბოლშევიკებმა დამხვრიტონ კიდევ — როგორც მათ წინააღმდეგ მებრძოლი ღენერალი.

ამ დანადებაზე ისეთი უმწეო და შესაბრალისი შეხედულება ჰქონდა ამ სახელმოხვეჭილ ღენერალს, რომ იგი მართლა შევიბრალებთ და მაშინაც დავუტოვებთ.

მაშ რა ვქნათ?

სხვა მაშინა აღარსადა სჩანს.

რა მოვაწყობთ? სად წავიდეთ? როგორ წავიდეთ ეს ორი ცარიელ-ტარიელი კაცი?

ვდგევართ ასე და ვფიქრობთ — საიდან გამოვნახოთ შველა?

სწორეთ ამ დროს სადგურთან მოქროდა მშვენიერი შავი ცხენებით ერთი საუკეთესო ეტლი.

ვიცანით. ეს არის ნიკო ელიავას ეტლი.

აგერ თვითან ნიკოც გადმოხტა ეტლიდან და საჩქაროდ წავიდა სადგურისაკენ.

(მაშ თბილისის თავიც ასე სტოვებს უთაოდ ქალაქს?).

ამ ეტლის მოსვლა ჩვენთვის იყო ნამდვილი მისწრება.

და მივასწარით კიდევ.

— ეს ეტლი ამ წუთიდან რეკვიზიცია ქმნილია წესრიგის დამცველ კომიტეტის მიერ!

რუსი მეეტლე მაშინათვე განიმსჯვალა კანონიერების მოვალეობით. ეგებ კიდევაც შეეშინდა ამ ახალ სახელწოდების კომიტეტისა. ეგებ ჩვენ უკვე წარმოგვიდგინა ნამდვილ ბოლშევიკების ხელისუფლებათ — არ ვიცი. მხოლოდ უყოყმანოთ კი დაემორჩილა ჩვენს ბრძანებას. და ზოგჯერ რა სადათ ხდება ყველაფერი ამ ცხოვრებაში! ჯერ გადმოსვა ერთი ხელისუფლება და გაისტუმრა ქალაქიდან, შემდეგ იმავე წუთს ჩასვა მეორე ხელისუფლება და მიაქანებს ქალაქისაკენ.

გზაში ვმსჯელობთ.

ასეთ მომენტში ფიქრები არაფრით არ განირჩევიან ელვისაგან, მეტეორსაგან, ქარიშხალისაგან.

გადავწყვიტეთ: ორი კაცი არა კმარა ასეთი დიდი საქმის მოსაგვარებლად.

მაშ ვინ მოვნახოთ?

აქ მოგვაგონდა გალაქტიონ ვაშაძე. პაოლომ იცოდა მისი ბინა.

მივდივართ პირდაპირ მასთან. გზაში უკვე განუწყვეტლივ გვიხდება გვერდის ახვევა ჯარებისთვის, არტილერიისთვის, ტვირთმზიდავებისთვის.

გზაში მრავლათა ყრია თავმინებებული თოფები.

„სახელგანთქმული“ გვარდიელებიც გვხვდებიან ხშირათ, ბევრ მათგანს თოფი აღარ უჭირავს ხელში. სამაგიეროთ ზოგიერთ მათგანს საეჭვო ბარგიც ჰკიდიათ ზურგზე.

ახალ საქმეზე მზრუნველობით გატაცებულნი ჩვენ ვეღარ ვამჩნევთ ბევრ რამეს, რაც ადამიანის და ცხოვრების დაკლაქნულ გზაზე ათასნაირ ტკივილსა და ნამსხვრევებსა სტოვებს.

აგერ მივადექით გალაქტიონ ვაშაძის კარებს.
ვაკაკუნებთ, ვაბრაახუნებთ, ვყვირობთ — ხმას არავინ
იღებს.

პირდაპირ ერთ სახელდახელო ბრძოლას უდრიდა, სა-
ნამ გალაქტიონამდის მივალწევდით.

მან თურმე არაფერი იცოდა მენშევიკების წასვლაზე
და ისევ დიდის სიფრთხილით განაგრძობდა მალვას.

ორ-სამ წუთში ავუხსენით ყველაფერი და ხელდახელ
გავამზადეთ ჩვენთან ერთათ სამოქმედოთ.

პირველყოვლისა იქავე გადავწყვიტეთ: ბოლშევიკურ
რაზმებთან გაიგზავნოს დელეგაცია და ეთხოვოს, დააშუ-
რონ ქალაქში შემოსვლა, რომ თავიდან აცილებული იყოს
ყოველივე წესრიგის დარღვევა და თავგასულობა შეუგნე-
ბელი ელემენტებისა.

აქ არ გვაფიწყდება ზოგიერთი აუცილებელი წვრილ-
მანი:

გალაქტიონის ლოგინზე გადაჟარებული ჩარსავი გავ-
ხიეთ შუაზე, საგველ ჩოთქსაც წავაძერით ტარი და ამ გვა-
რად „სამშვიდობო დროშა“ მზათ იქნება ხელში — საჭი-
როებისამებრ.

აღარ ვაგვიანებთ.

ვსხდებით ეტლში და მივმგზავრებით ცენტრისაკენ.

ინსტიქტი ეგრე მიგვეზიდება ქალაქის გულისაკენ.

ისევ ცივა. თოვს და წვიმს სანახევროთ, უგემურად,
ზედ ერთვის რაღაც დანავსული ქარი.

ეს ბუნება სრულებით არ არის ხელშემწყობი რაიმე
გამბედავი, ლამაზი და კეთილშობილი მოქმედებისთვის.



მაგრამ არაიან მომენტები, როცა უნდა გვერდი აუ-
 ხვიო ბუნების ხელმოცარას და საკუთარ თავში ჰპოვო
 მთელი ძალღონე, რასაც მოითხოვს გათენებადის — უბა-
 ტრონით მიტოვებული დედა-ქალაქი.

ქალაქის სიგრძეზე პირდაპირათ მომავალი ქუჩები სავ-
 სეა ჯარებით და გვარდიელებით.

აქა-იქა მოსჩანან ჩვეულებრივი მოქალაქენიც.

ყველა მიდის ერთი მიმართულებით: ზევით.

მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენა ვართ, ვინც მიდის წინააღ-
 მდეგ — თვით ქალაქის შუაგულისაკენ.

გავუხვიეთ სხვა პარალელურ ქუჩაზე, რომ უფრო თავისუფლად ვიმოძრაოთ.

ჩქარა გავჩნდით თავისუფლების მოედანზე.

ერთის წუთით ვეკითხებით ჩვენს თავს!

რა გავაკეთოთ? როგორ მოვიქცეთ?

აქ ან ელვის სისწრაფით უნდა მოიფიქრო ყველაფერი
 ან სავსებით დაჰყარო იარაღი.

აქ არ შეიძლება იმაზე მეტი წუთები დაიხარჯოს, რაც
 აფეთქების, ხანძრის ან მიწის ძვრის დროს.

პირველ ყოვლისა საჭიროა კავშირის დამყარება ქა-
 ლაქის სხვადასხვა ნაწილებთან.

მთელ ჩვენ ქონებასა და საშუალებას წარმოადგენს მხო-
 ლოდ ეს ერთი ეტლი — ნიკო ელიავასაგან დანატოვარი.

აუცილებელია ტელეფონი!

ავდივართ იქვე ცენტრო-ბანკში.

თან მოგვდევს რამდენიმე მარჯვე ყმაწვილი, რომლებ-
 ბიც თავის ნებით შემოგვიერთდენ ჩვენთან ერთად სამუ-
 შაოთ.

ვაკაკუნეთ, ვაბრახუნეთ და ბოლოს მე მგონი შევამტვრიეთ კარი, რადგან დარაჯი არ აღებდა.

ველაპარაკები ტელეფონით — ხმას არავინ იღებს.

უნაყოფო გამოდგა ამდენი წვალემა და კარების მტვრევა.

ჩამოვდივართ ისევ ძირს.

დაუყოვნებლივ უნდა აღდგენილ იქნას სატელეფონო კავშირი.

ჩვენთან შემოერთებულ ჩასპანტ ყმაწვილებს ვავალეტობ: საჩქაროთ წავიდენ ტელეფონის ცენტრ. სადგურზე, გამოუძახონ დირექტორს და დაუყოვნებლივ აღადგინონ სადგურის მუშაობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, უთხარით, იგი სასტიკათ იქნება პასუხისმგებელი ახალი ხელისუფლების წინაშე.

ყმაწვილებმა მაშინათვე მოჰკურცხლეს ქურციკებივით. ჩვენ კი... უეჭველად გვჭირდება ერთი მაშინა მაინც, რომ გავგზავნოთ დელეგაცია ბოლშევიკებთან ნავთლულში თუ საღანლულში.

სად ვიშოვოთ ეს მაშინა?

ვეძებთ.

განოვის ქუჩაზე ვხედავთ ერთ მაშინას. მივეწურებით. გამოდგა ნოე რამიშვილის მაშინა. მაგრამ გაფუჭებულია. შოფერები ეწვალებიან შესაკეთებლად.

ჩვენ ამას ვერ დავუწყებთ ლოდინს.

შოფერები გვეუბნებიან, რომ მათ დავალება ჰქონდათ მცხეთაში დასწვოდენ რამიშვილს და გზათ კი უნდა აეფეთქებინათ თეთრი ხიდი (ე. ი. ხიდი თეთრ დუქანთან).

ჩვენ ამ შოფერებს დარაჯათ ვერ დავუდგებით. მაშინ უნდა ვიმოქმედოთ მათ შეგნებაზე და ვარწმუნებთ: ვინი-

ცობაა შეაკეთონ მაშინა და წავიდენ, არას გზით არ ააფეთქონ ხიდი, რადგან ამითი ბოლშევიკების წინსვლას ვერ შეაჩერებენ და ქვეყანას კი დააკლებენ ერთ კაი ხიდს.

ჩამოვართვით მუშური, რევოლიუციონური სიტყვა და წავედით.

ამ პირობებში ძებნაზე არ უნდა დავკარგოთ დრო. იქ უნდა მივიდეთ, სადაც უეჭველად გვეგულება ავტომობილი. ესენი არიან უცხოეთის საელჩოები.

უცხოეთის საელჩოებიდან კიდევ აქ იქნებიან დარჩენილი ისინი, ვისაც კარგი პოლიტიკური განწყობილება აქვს ბოლშევიკებთან.

ესენი არიან სპარსეთის; ოსმალეთის და გერმანიის წარმომადგენელი.

ყველაზე ადვილათ გვეჩვენება ყველაზე სუსტის გამოყენება.

მივდვართ სპარსეთის საკონსულოში. არც თვითან კონსული აღმოჩნდა თბილისში და არც მისი მაშინა იყო გამოსაყენებელი.

ოსმალეთის საელჩოში როგორც მახსოვს, ძალიან დიპლომატიურათ აგვიცილეს თავიდან:

— ჯერ სხვაგან შეეცადეთ და თუ ვერსად იშოვით, მხოლოდ ასეთ უკიდურეს შემთხვევაში ეგები მოხერხდეს რამეო.

გერმანიის საელჩოში უფრო მეტხანს მოგვიხდა დიპლომატიური მოლაპარაკების გაგრძელება.

ერთის მხრივ მე ვარწმუნებდი პატივცემულ ელჩს რომ აუცილებელია მაშინის დათმობა. მეორე მხრივ ის მარწმუნებდა, რომ აუცილებლად საჭიროა თვით მისთვის ერთათ ერთი ვარგისი მაშინა.

რომ ამას არ გამოეწვია რაიმე პოლიტიკური უსიამოვნება, ბოლოს იძულებული ვიყავით, თავი მიგვენებებინა ამათთვისაც და არავითარი ძალადობა არ გამოგვიჩინია.

დავბრუნდით ისევ აღმასკომთან.

თითქმის თენდება.

აქ უკვე დავგზვდენ ტელეფონზე გაგზავნილი ყმაწვილები.

ცნობა სამწუხაროა:

ტელეფონის ცენტრალური სადგური მოშლილა და მისი აღდგენა უეჭველად მოითხოვს ერთ-ორ დღესო.

მაშ სხვა საშუალებით უნდა წავიდეთ იოლად.

გადავსწყვიტეთ ასე.

პაოლო და გალაქტიონი წავლენ ბოლშევიკებთან და სთხოვენ, დააშურონ შემოსვლა ქალაქში. მე კი დავრჩები აქ და მოვაწყობ წესრიგის დაცვას — როგორც კი მოვახერხებ.

გალაქტიონი და პაოლო თავიანთი „თეთრი დროში“ ჩასხდენ ეტლში და წავიდენ ნავთლულისკენ.

მე დავრჩი აღმასკომის წინ. ჩემთან არის ხუთი ექვსი ყმაწვილი, რომელთა სიყოჩაღეშიც დავრწმუნდი სახელდახელო დავალებათა მოსწრებულად შესრულებით.

პაოლოს და გალაქტიონს დავალება ჰქონდათ, მეტეხში გაეცლოთ, გამოეშვათ ყველა პოლიტიკური პატიმრები და გამოეგზავნათ აღმასკომში სხვა და სხვა საქმეზე გამოსაყენებლად.

ჯარები ისევ მოდიან და მოდიან.

დადლილები, დასველებულნი, დაბნეულები ძლივას მისდევენ ერთმანეთის რიგებს. მხრებ-დაწყვეტილები, გულ-დაწყვეტილები ზედმეტი ბარგით მიათრევენ თოვს და თავიანთ თავსაც. ზოგი მათგანი ჩამორჩება, გადაადგებს თოვს და იკარგება სრულ უპასუხისმგებლობაში.

აგერ ვილაცას მოუდის მთელი ჯოგი საუკეთესო ჯი-შიანი ძროხებისა.

აღლოთი შევატყვე — ნაქურდალი უნდა იყოს.

პირველივე შეკითხვაზე დაიბნა „მეჯოგე“.

იგი საჩქაროთ გავანთავისუფლეთ „მეჯოგეობიდან“ და ძროხები კი შევამწყვდიეთ პუშკინის ქუჩაზე ერთ ეზოში. ჩავაბარეთ ორ მეეზოვეს სასტიკი პასუხისმგებლობით. სულ იყო თვრამეტი ძროხა.

ეს კარგი ულუფა იქნება ხვალ დამშეული ქალაქისათვის.

საჭიროა გარკვეული ადგილი; ცენტრი, საიდანაც უნდა იშლებოდეს მოქმედების მთელი გეგმა.

ჩქარა გაიღვიძებს ქალაქი, და ანდერძაგებულ ხელისუფლების სანაცვლოთ თუ არ დახვდა სხვა რაიმე ხელისუფლება, მაშინ ვინ აგებს პასუხს ყველაფერ შესაძლებელ უწყესობაზე?

რამე რომ მოხდეს, ცხადია, მენშევიკები ყველაფერს ბოლშევიკებს დააბრალებენ. მაგრამ ვისაც უნდა დააბრალონ — ამითი განა ეშველება რამე დაზარალებულ ხალხს?

აგერ შემეხეჩა ამხანაგი აფიცერი, რომელმაც გადმოუხვია მცხეთის გზიდან და მზათ არის, ყოველივე დავალება შეასრულოს თავის რამდენიმე ამხანაგებთან ერთად.

ფიქრებში მაშინათვე დავსკვნი.

ყველა ესენი გამოდგებიან მფრინავი მილიციის
თაყვებათ.

მამ ისინიც არ უნდა გავუშვა ხელიდან.,

აგერ კუთხეზე შეჩერებულა დარბეულ ფრონტიდან
მომავალი აფიცერი და მისჩერებია წელმოწყვეტით მიმა-
ვალ ჯარისკაცებს.

მისი შეხედულობა სიბრალულს იწვევს ჩემში (და რა-
ლაა ის მებრძოლი, რომელც მხოლოდ სიბრალულს იწვევს
ადამიანში?).

მინდა, უბრალო ხმის გაცემით მაინც ვანუგეშო:

- ამხანაგო, ბევრია კიდევ უკან დარჩენილი ჯარები?
- ჯერ რამდენიმე ათასი კიდევ იქნება.
- მერე სად მიდიხართ?
- ბრძანება გვაქვს — მცხეთაში გავმაგრდეთ.
- მერე? შესძლებთ კი გამაგრებას?
- რა ვიცი!

მართლაც რა უნდა იცოდეს უბრალო აფიცერმა, როცა
თვით მთავრობის მეთაურებმაც არ იციან, რომ თბილისის
დაკარგვასთან ერთათ მათთვის დაკარგულია მთელი სა-
ქართველოც!

მათ დიპლომატიურ და პოლიტიკურ ჭკუამოკლევობას
ასე ემატება ზედ სტრატეგიული ჭკუამოკლევობაც.

ძალით შევადღეთ აღმასკომის კარი, რადგან ნებით გამ-
ლები იქ აღარავინ იყო.

ქალაქის თავის კაბინეტი მუშაობის პროცესში იყო
მიტოვებული:

მაგიდაზე ალაგია დაუმთავრებელი ქაღალდები, ბეჭე-
დი. უჯრებიც ღიაა.

ეტყობა, მოულოდნელად და სასწრაფოთ მოხდა აქედან გასვლა.

ეს მხოლოდ უნებლიე და სახელდახელო შთაბეჭდილებაა, თორემ ამის გამოსაკვლევად ეხლა ვილასა სცალია.

საქმე ეხლა იწყება — გათენებასთან ერთად.

საიდანღაც დაბარებულივით გაჩნდა მესტამბე კილაძე, რომლის სტამბაც იქავე იყო — აღმასკომის გვერდით.

უკვე საკმაოთ მოგროვდა იქ ნაცნობი და სანდობი პირები. ყველას გამოყენება შეიძლება თამამად.

„წესრიგის დამცველ კომიტეტი“ ყველას უკვე წარმოდგენილი აქვს ძღვევამოსილ ორგანოთ და ეშურებიან იქ თანამშრომლობას.

ასეთი ჰიპნოზი უეჭველად სასარგებლოა საქმისათვის.

ასეთი ჰიპნოზი საჭიროა შეიქმნას თვით მოქალაქეებში, როცა ქუჩაში გამოვლენ, რომ თავში აღარ გაივლონ რაიმე უწესრიგობის ჩადენა და გრძნობდენ პასუხის მგებლობას — კანონის წინაშე.

ასეთ ჰიპნოზს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს როცა შენს განკარგულებაში მხოლოდ წუთები და საათებია.

იმ ჰიპნოზს კი აძლიერებს ზოგჯერ უბრალო რამე მოვლენა ან გარეგნული ნიშანი.

„წესრიგის დამცველ კომიტეტსაც“ სჭირდება რამე ნიშანი, რომ ხალხი ყოველ ნაბიჯზე გრძნობდეს მის არსებობას.

მარჯვე ბიჭები უნდა დაფაცურდენ. კომიტეტის მანდატით აღჭურვილები ისინი რიგ-რიგით დაიფანტენ სხვა და სხვა მოვალეობის შესასრულებლად.

დაუყოვნებლივ გავაღებინეთ ცინდელის მალაზია. გამოიტანეს იქიდან წითელი სატინა. დასჭრეს ზომაზე და კილაძის სტამბამ მიაბეჭდა ზედ:

„წესრიგის დამცველი კომიტეტი“.

სანდობ ამხანაგებს ამ ლენტს ვაბამდით მაჯაზე, ვაძლევდი „კომიტეტის“ მანდატს და ვნიშნავდი მფრინავი მილიციის ათისთავად. მას თავისი პასუხისმგებლობით უნდა ეშოვა სხვა ამხანაგები და ევლო მიჩნეულ რაიონში — წესრიგის დასაცავად.

უკვე რამდენიმე ათეული დაიგზავნა ასეთი ამხანაგი სხვა და სხვა რაიონში.

აგერ შახიანი ვაჟკაცი წამომადგა თავზე.

ეს არის ალ. ბერიძე — ცეცხლის მქრობელი რაზმის უფროსი.

მან რაინდულად შემოსთავაზა თავისი სამსახური „წესრიგის დამცველ კომიტეტს“.

სამოცდახუთმეტი საუკეთესო გაწვრთნილი რაზმელი ჰყავს. ოცდახუთი რჩება თავის ადგილას — ყოველ სახანძრო შემთხვევისათვის, ორმოცდაათი კი დანაწილებულ იქნა ყველაზე მნიშვნელოვან ადგილების მცველებად. ესენი არიან: დამფუძნებელი კრება, ბანკები, სამინისტროები, ხაზინა და ექსპედიცია (ფულების საბეჭდი).

ყოველგვარი გაუგებრობისა, დაუდევრობისა და ბოროტ მოქმედების თავიდან ასაცდენათ პირადათ მე თვითონ დავაბეჭდინე ექსპედიციის შენობა და სასახლის საწყობები, სადაც ინახებოდა ფრონტზე გასაგზავნი ბევრი საქირო ნივთები და სურსათ-სანოვაგე.

რამდენიმე საათში აღმასკომი უკვე გადაიქცა ქალაქის ნამდვილ ცენტრათ.

მოდის აუარებელი ხალხი, მათ შორის ბევრია ნაცნობი, რომელთაც თამამათ დაეკისრებათ რაიმე მოვალეობა ამ მოუწესრიგებლობისა და „უკაცობის“ ხანაში.

ტრამვაი არ მუშაობს, არც ტელეფონი. მაგრამ ასეთ შემთხვევაში ყოველთვის მუშაობს რაღაც უცნაური რადიო და ყოველივე მოვლენა ელვის სისწრაფით ვრცელდება ხალხში.

მე გაოცებას ვარ: საიდან გაიგეს ასე ყუმბარის გავარდნასავით, რომ აღმასკომში არის რაღაცა ხელისუფლების მსგავსი და ყველა მოეშურება აქეთ?

აღბათ ასეთ მომენტებში მოქალაქეების ალღო ისე მკვეთრად არის დამახვილებული, რომ შეუცდომელათ საზღვრავს, სად უნდა სცემდეს ამ დროს ცხოვრებისა და მოვლენის მაჯა.

შეუჩერებლივ იწერება სხვადასხვა ხასიათის მანდატები. ხელს აწერს „წესრიგის დამცველი კომიტეტის“ თავმჯდომარე.

ბეჭედი?

ბეჭედი იგივეა, რომლითაც ბენია ჩხიკვეშვილი გზავნიდა თავის განკარგულებებს გუშინ და გუშინწინ.

ეს არის — გუშინ სალამოს უპატრონოთ მიტოვებული თეთრი გიორგი.

ერთ-ორ საათს კიდევა სჭირს იმისი ძალა, სანამ ხუთკაბა წითელი ვარსკვლავი ამოვიდოდეს საქართველოს ცხოვრების ცაზე.

ჩემი საზრუნავი მხოლოდ ის იყო — არ დაირღვეს მოქალაქეთა მყუდროება, არ გაიფლანგოს სახელმწიფო და საზოგადო ქონება.

ამ მოსაზრებით კეთდება ყველაფერი:

იგზავნებიან მურონავი რაზმები ყველა რაიონებში.

ვაწყობთ დაცვას ბანკებისას, სამინისტროებისას, ხაზინისას, დამფუძნებელი კრებისას, ზოგიერთი საწყობებისას.

იქნება დღის 9 ან 10 საათი.

უკან ბრუნდებიან გალაქტიონი და პაოლო.

— როგორ არის საქმე?

— ვნახეთ ბოლშევიკური არმიის მეთაურები. გადავეცით ჩვენი თხოვნა. აუწყრეთ ქალაქის მდგომარეობაც. ისინი მაინც სამხედრო წინდახედულობის გამო არ შემოდებიან პირდაპირ, არამედ უნდათ ქალაქს შემოუარონ ირგვლივ. ამ გვარად რამდენიმე საათით კიდევ დაავიანდებათ შემოსვლა.

ჩვენ გადავწყვიტეთ: ისევ წავიდნენ უკან და ახლად სთხოვეთ ბოლშევიკური არმიის მეთაურებს, ცალკე რაზმები მაინც შემოგზავნონ ქალაქის მთავარ ქუჩებზე გასავლელად, რომ ხალხმა დაინახოს ახალი ხელისუფლების ძალა და არსებობა.

ამას დაჟინებით გვიკარნახებდა არსებულ მდგომარეობიდან გამომდინარე სიფრთხილე:

ჰავლაბარში, პლენანოვის პროსპექტზე და შუაბაზარში რამდენიმე ადგილას დაერბიათ დუქნები. ერთი ორის გარდა — ეს გვარდიელების ჩადენილი იყო უკან დახვევისას. მაგრამ ვინ არის თავდები, რომ ერთი ორი დარბეული დუქნის დანახვა არ გამოიწვევს მთელი ქალაქის დარბევასაც?

გალაქტიონი და პაოლო ისევ მიდიან.

აღმასკომის შენობა სავსეა ხალხით.

თავისუფლების მოედანიც ლამის ივსება ხალხით.

აგერ თავზე დამადგა შუახნის ზორბა კაცი. მეტათ დინჯი, დარბაისლური შეხედულება და ნამდვილი მუშური იერი მაშინათვე ერთგვარ ნდობას იწვევდა ადამიანში.

— გახლავართ სანდრო ფარნიევი! გამომიყენეთ რაიმე სამსახურში, თუ კი გჭირდებათ!

სანდრო ფარნიევს ვიცნობთ როგორც ერთ საუკეთესო შეგნებულ მუშას. ის რომ არ გაქცეულა თავის ამხანაგებთან ერთად და ეხლა დაუყოვნებლივ თხოულობს თანამშრომლობას ახალ ხელისუფლებასთან — ეს უკვე ნათელ წარმოდგენას იძლევა მის პოლიტიკურ მსოფლ-მხედველობის შეტრიალებაზე.

— ეხლა ყველა საჭიროა! რა სამსახური შეგიძლია გასწიო სანდრო?

— მე მაქვს ორმოცი ავტომობილი — ყველა სამუშაოთ გამზადებული. ეს არის გვარდიის შტაბის მაშინები. უკან დახვეისას არ გავატანე. ეხლა გამოიყენეთ. თუ კი გჭირდებათ.

ტელეფონი არ მუშაობს, ტრამვაი დაუქმებულია. არც ერთი მაშინა არ მოგვეპოვება და მოულოდნელად ორმოცი მაშინა!

ჩვენ პირობებში ამაზე უკეთესი საჩუქარი რაღა იქნება!

და სანდროც თავისი მაშინებით შეიჭრა ქალაქის ახლათ მოსაგვარებელ ცხოვრებაში.

როდის გავიდა უკანასკნელი ჯარის კაცი — არ შემიმჩნევია.

მაგრამ რომ იგვიანებს „პირველი ჯარისკაცი“ — ეს კი შესამჩნევია.

მრავალნაირ განკარგულებებისა და მანდატების გაცემაში ფიქრი მაინც მუშაობს ერთის მიმართულებით:

დღევანდელ დღესთან ერთათ როგორმე უზრუნველყოფილი იქნას ხვალის დღე დღეც.

და რის შესახებაც ეხლა ვერ ვიჭერთ თადარიგს, წინასწარ მაინც განვსაზღვროთ, თუ ახალმა ხელისუფლებამ პირველ ყოვლისა რას უნდა მიაქციოს ყურადღება.

ჯერ ერთი სასწრაფოთ უნდა იქნას ხელში აღებული სახელმწიფო საწყობები ფქვილის და სურსათ-სანოვანისა. შემდეგ საჭიროა, ავკალის წყალსადენის აღდგენა-დაცვა, რომ ქალაქი ხვალვე უზრუნველყოფილი იქნას პურით და წყლით.

ქალაქის სხვა და სხვა უბნებისთვის დანიშნული ზოგიერთი კომისრები და მფრინავი მილიციის ათის თავები მეტად წესიერი გამოდგენ და მოაქვთ ცნობანი ქალაქში არსებულ მდგომარეობის შესახებ.

მოედანი უკვე გაჭედილა მოქალაქეებით.

ხალხს სჭირდება ცოცხალი და მანუგეშებელი სიტყვა.

ხალხს სჭირდება დამამშვიდებელი სიტყვა ამდენი საშიშროების შემდეგ, რაც ესმოდათ მათ ბოლშევიკების შესახებ — გაბოროტებულ მოწინააღმდეგებთაგან.

ხალხს სჭირდება გაიგოს სიტყვა და ამითი დარწმუნდეს, რომ ქალაქი არ არის უბატრონოთ მიტოვებული.

საამისოთ მზათ არს სანდროს ავტოები და სიტყვის მჭრელი ხალხი.

„წესრიგის დამცველ კომიტეტის“ ეს მოძრავი მოციქულები საჩქაროთ გაიჭრენ ქალაქის მთავარ უბნებში და აგონებდენ ხალხს დამამშვიდებელ სიტყვას.

დილის ცხრა საათი იქნებოდა.

ჩვენ საკრებულო დარბაზში შემოდის ერთი ყმაწვილი და შედიდურათ მოგვემართავს — თუ ვინ ვართ ჩვენ? ვეკითხები ვინაობას.

— მე ვარ თბილისის ბოლშევიკურ კომიტეტის წარმომადგენელი.

მოვთხოვე მანდატი. არ აღმოაჩნდა.

— მაშ მოითმინე ამხანაგო! დაუცადე შენზე უფროს ამხანაგების მოსვლას და მანამდის კი ხელს ნუ შეგვიშლით ჩვენს მუშაობაში!

ჩქარა გამოჩნდა ამხ. ს. თოდროიძე.

მას თან მოჰყვენ ოკუჯავა, ტოროშელიძე, ერქომაიშვილი და სხვა ამხანაგები, რომელთაგანაც იქნა შემდგარი პირველი რევკომი თბილისისა.

აქ არიან გალაქტიონი და პაოლოც.

მოიტანეს ამბავი, რომ წითელი არმია ჩქარა გაჩნდება ქალაქში.

ჯერჯერობით ყველა მუშაობს ისევ საკუთარ შეგნებისა და სინდისის კარნახით. ხელმძღვანელი ორგანო მხოლოდ ეხლა ჩნდება უონზე, თუმცა რამდენიმე საათში შეიძლება გადაიქცეს იგი ნამდვილ უფლებამოსილ ხელისუფლებათ.

მაინც ვგრძნობ, რომ „წესრიგის დამცველმა კომიტეტმა“ უკვე შეასრულა თავისი ისტორიული მისია და ეხლავე ადგილი უნდა დაუთმოს ნამდვილ ბოლშევიკურ ხელისუფლების წარმომადგენლებს.

ისინი უკვე აქ არიან და აღმასკომის მეორე ოთახში მსჯელობენ.

მათ საჩქაროთ გავაცანით ქალაქის მდგომარეობა, გავაცანით „წესრიგის დამცველ კომიტეტის“ თაოსნობა ამ გარდამავალ ხანაში და ამ საათიდან კიდევაც ავიხადეთ ჩვენი ნებით ჩვენ თავზე აღებული პასუხისმგებლობა — ქვეყნის წინაშე.

ამხ. თოდრიამ გვთხოვა — ჯერჯერობით ისევ გვემუშავა პარალელურად — რევკომთან ერთად.

ჩვენც განვაგრძეთ, რადგან ისინი სულ ახალი ხალხი არიან და ჩვენ კი უკვე გვაქვს 10-12 საათის „სტაჟი“ — მმართველობაში.

ვეხმარებით — როგორც კი შეგვიძლია.

გურჩევთ — თუ რა უნდა გაკეთდეს პირველ ყოვლისა აუცილებლად.

საამისო წინასწარი გეგმები უკვე დამუშავებულ იყო მთელი ღამისა და ამ დილის ალიაქოთში:

ტელეფონის ცენტრ. სადგურის აღდგენა.

ფქვილის და სურსათ-სანოვაგის საწყობებზე მიპატრონება.

ავჭალის წყალსადენის დაცვა.

ცეცხლის მქრობელ რაზმის მზათ ყოფნა ყოველ უბედურ შემთხვევისათვის და სხვა.

შუადღის ორი საათი იქნება.

მოედანზე შეტბორებულ ხალხის ზღვა ერთბაშით შუაზე გაიპო და ამ ნაპობში მძიმე ხვნეშით შემოზანზარდა ფოლადის მღევი —

ბოლშევიკების პირველი ტანკი!

მას თან მოჰყვა ცხენოსანთა პირველი რაზმიც.

წინ ეგებებიან ბოლშევიკურ ხელისუფლების პირველი ენტუზიასტები და უმართავენ საზეიმო შეხვედრას.

მებრძოლი სიტყვები ყუმბარებივით სცვივიან ტანკის ზურგიდან, აღმასკომის აიენიდან, მოსწრებულ ფანჯრიდან ან მაღლა ადგილიდან.

მემგონი სიტყვას მხოლოდ ასეთ მომენტებში აქვს საქმეზედ მეტი ძალა, რადგან ამ წუთას მხოლოდ სიტყვაა ყველაფერი.

და ხალხიც ამ წუთს მხოლოდ სიტყვას ელის და სიტყვაში იძენს რწმენას — ხავლინდელი დღისას.

წუხანდელი თვრამეტი ძროხა უკლებლივ დაგვიხვდა შენახული.

სასურსათო კომისარისთვის ეს მოულოდნელი ძღვენია ამ უშოვნელობაში.

ქალაქის დიდ ქუჩებში დარახრახებენ ტანკები, ჯგუფ-ჯგუფათ დადიან ცხენოსანთა რაზმები, ყოველ მოსწრებულ ადგილას გაისმის ახალი ბრძოლის და ახალი ცხოვრების მედგარი სიტყვა.

ამ საათიდან მტკიცდება ხალხის მცნებაში ბოლშევიკური ხელისუფლება.

„წესრიგის დამცველი კომიტეტი“ უკვე მეტია.

ის არ ყოფილა ფინალი მენშევიკური ხელისუფლების, მაგრამ ის იყო შესავალი ბოლშევიკური ხელისუფლების.

მა ხელისუფლების დამყარების საათიდან „წესრიგის დამცველმა კომიტეტმა“ დამთავრებულად მიიჩნია თავისი წუთიერი მოვალეობა საქართველოს ათასწლოვან ისტორიაში.

იგი დაუყოვნებლივ ჩამოდგა განზე და გზა დაუთმო საქართველოს ცხოვრების მამოძრავებელ მუდმივ ძალებს.

707

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

